

Egzystencjalny wymiar kerygmatu Apostoła Pawła

Pranešimas skaitytas tarptautinėje mokslinėje konferencijoje „Evangelizacija šiandienos pasaulyje: ištakos, iššūkiai, perspektyvos“.

Katalikų teologijos fakultetas Vytauto Didžiojo universitete. Kaunas. 2009 m.
balandžio 28 d.

Słowo *kerygmat* jest terminem technicznym określającym czynność głoszenia. Pochodzi od greckiego rzeczownika *kérygma*, który stanowi tworzywo czasownika *keryssein*. W Nowym Testamencie rzeczownik ten można odnaleźć w 8 miejscach, natomiast czasownik o znaczeniu „proklamować jako herold”, a więc „głosić”, użyty został 60 razy. Warto wspomnieć, że w starożytnej Grecji powszechna była funkcja herolda, którego zadanie polegało na obwieszczeniu ludowi zarządzeń władz. Człowieka takiego nazywano mianem *keryx*¹. W Biblii jest ono użyte 3 razy².

Teologiczny sens znaczeniowy słowa *kerygmat* to głoszenie Dobrej Nowiny o zbawieniu w Jezusie Chrystusie. W odróżnieniu wyrazu *didaché* (oznaczającego w greckiej prozie „naukę”, a w Kościele pierwotnym pouczenia moralne Apostołów) oraz w odróżnieniu od – pochodzącego od *didaché* – greckiego *didaskalia* (oznaczającego „pouczenie”, wyjaśnienie Starego Testamentu w świetle objawienia), *kerygmat* dotyczy szczególnej egzystencjalnej sytuacji osób słuchających ewangeliczne orędzie. Wyrasta ze szczególnego położenia w jakim znajdował się Kościół apostołowski. Po pierwsze istniał on w sytuacji diaspory, po drugie gromadzili się w nim ludzie, którzy nie znali jeszcze Chrystusa³.

Głoszenie Słowa było szczególną troską Kościoła Apostolskiego Świadczą o tym 32 czasowniki, które można odnaleźć w Nowym Testamencie, dotyczące funkcji głoszenia. Dwa podstawowe to *euangelizesthai*, oznaczające „ogłaszać Dobrą Nowinę, ewangelizować”, oraz *martyrein* podkreślający „świadczenie, bycie świadkiem” Jezusa Chrystusa⁴. Taką świadomość swojej tożsamości posiadał Apostoł Narodów. W *Liście do Rzymian* przedstawił się jako:

Paweł, sługa Chrystusa Jezusa, powołany na apostoła, wybrany do Głoszenia Ewangelii Boga, zapowiedzianej od dawna przez proroków w Pismach Świętych (1, 1).

Niniejsze opracowanie stawia sobie za cel ukazanie życiowej siły zawartej w kerygmacie, który ogłaszał ludziom – jako jeden z apostołów Chrystusa – Święty Paweł Apostoł, a także zwrócenie uwagi na źródło owej mocy Dobrej Nowiny oraz na konieczność głoszenia jej wszystkim ludziom.

1. Kerygmat jako słowo Boże

Przepowiadanie Dobrej Nowiny – kerygmat – jest oparte na autorytecie Boga. Dokonuje się w Kościele i przez Kościół mocą Ducha Świętego. Dlatego owo głoszenie wydarzeń zbawczych do ludzi różnych kultur, znajdujących się w różnorodnych warunkach egzystencjalnych, jest ich uobecnianiem, aktualizacją dzieła odkupienia. Jest głosem prorockim, słowem miłości Boga szukającego tych, którzy pragną z Nim być⁵.

Przez swoje słowo, Bóg pragnie wkroczyć w konkretną egzystencję ludzką – naznaczoną grzechem – i mówić prosto do serca człowieka (por. Oz 2, 16). Kierowane do ludzi prorocze słowa kerygmatu mają na celu obronę człowieka przed „katechezą” Szatana. Dobra Nowina zmienia myślenie człowieka o Bogu, o sobie samym, celu i sensie własnego życia, o świecie. Prowadzi to do nawrócenia, wyprowadza z fałszu, ukazuje prawdziwe horyzonty ludzkiej egzystencji. Stawia przed prawdą wybrania i przeznaczenia do uczestnictwa w chwale Boga.

Słowa kerygmatu to słowa mające moc dać życie⁶. Podkreśla to Apostoł Paweł w słowach „[Ewangelia] jest mocą Boga dla zbawienia każdego, kto wierzy: najpierw Żyda, potem Greka” (Rz 1, 16). Przyjęcie tych słów Boga jest wszczepieniem się w prawdziwe Życie. Powoduje rzeczywistą przemianę człowieka w Chrystusa.

Papież Paweł VI wyjaśniał w jaki sposób słowo Boże przebóstwia człowieka:

W jaki sposób Jezus staje się obecny w duszach? Poprzez nośnik, jakim jest przekazywane słowo, zostaje nam dana myśl Boża, przekazywane jest *Verbum*, Syn Boży, który stał się człowiekiem. Można powiedzieć, że Pan wciela się w nas, kiedy zgadzamy się na to, by Jego słowo w nas zamieszkało.⁷

2. Kerygmat kierowany do człowieka znajdującego się w konkretnej sytuacji egzystencjalnej

Adresatami kerygmatu, który można określić mianem głoszenia misyjnego, są głównie niechrześcijanie, ale także i chrześcijanie, którzy wraz z nowo powstającymi wspólnotami chrześcijańskimi pozostają ciągle w sytuacji misji⁸. Tak jak wiara i zbawienie są powszechne, podobnie i kerygmat jest przeznaczony dla wszystkich ludzi. Jest on uniwersalny zarówno w wymiarze geograficznym, ale i historycznym, kierowany do wszystkich pokoleń: minionych, obecnych i przyszłych⁹.

Dobra Nowina jest wezwaniem skierowanym do człowieka; domaga się odpowiedzi. W Nowym Testamencie kerygmatowi towarzyszy *pareneza*, głoszenie konsekwencji moralnych. Stąd też wezwanie do przyjęcia zbawienia jest wezwaniem moralnym¹⁰.

Przed wszystkim do wyrzeczenia się grzechu i unikania sposobności i okoliczności, które mogłyby do niego ponownie prowadzić.

Dla Świętego Pawła podstawową prawdą egzystencjalną był fakt, że człowiek jest grzesznikiem, ale nieustannie kochanym przez Boga, który pragnie jego szczęścia, zbawienia. Mówią o tym m.in. następujące teksty pawłowe: „On [Ojciec] wybrał nas w Nim [Chrystusie] przed stworzeniem świata, abyśmy byli przed Nim święci i nieskalani w miłości. On przeznaczył nas abyśmy się stali Jego przybranymi dziećmi przez Jezusa Chrystusa” (Ef 1, 4–5)¹¹. „Wszyscy przecież zgrzeszyli i zostali pozbawieni chwały Boga” (Rz 3, 23).

Te dwa wymiary ludzkiej należą do trwałych elementów w nauczaniu Apostoła Pawła, który kierując nauczanie do konkretnych adresatów, dostosowywał argumentację do ich mentalności i sposobu myślenia. Miało to na celu by słuchający odkrywali, że Boże orędzie jest odpowiedzią na ich konkretną sytuację życiową, na ich kondycję moralną, na ich problemy¹² – przy czym dodajmy, że dla Pawła naistotniejszą prawdą, którą chciał przekazać, była prawda, że człowiek może odnaleźć swoją zagubioną przez grzech tożsamość bycia dzieckiem Boga dzięki Jezusowi Chrystusowi. Dlatego też Święty Paweł głosząc kerygmat stawiał sobie i innym konkretny cel. Słuchający ma otworzyć serce i być zaproszony do przyjęcia osobiście Jezusa Chrystusa jako Pana i Zbawiciela (por. Mk 16, 16).

3. Elementy kerygmatu Apostoła Pawła i ich egzystencjalne cele

Na podstawie szczegółowych analiz egzegetycznych wielu fragmentów Dziejów Apostolskich można wyróżnić dwa podstawowe składniki *kerygmatu*. Pierwszy z nich to spełnienie się Bożych zapowiedzi podanych przez proroków, drugi to głoszenie nadejścia (oraz już zaistniałej obecności) Królestwa Bożego¹³.

Teza o wypełnieniu się Pisma, zawarta m.in. w następujących miejscach Nowego Testamentu: Dz 2, 16; 3, 18.24; 10, 43 (mowy św. Piotra); 13, 27 (mowa św. Pawła), odnajduje odzwierciedlenie również w pismach pawłowych: 1 Kor 15, 3–4 („Przed wszystkim przekazałem wam to, co sam przejąłem, że Chrystus umarł za nasze grzechy zgodnie z Pismem, że został pogrzebany i trzeciego dnia zmartwychwstał zgodnie z Pismem”). Po wiekach oczekiwania Bóg w osobie Jezusa Chrystusa nawiedził swój lud i wypełnił to co zapowiadali prorocy¹⁴.

Głosząc natomiast prawdę o nadejściu Królestwa, Święty Paweł przytacza następujące główne elementy kerygmatu: Chrystus umarł za nasze grzechy (1 Kor 15, 3b), został pochowany (Dz 13, 29; 1 Kor 15, 4a) i zmartwychwstał (1 Kor 15, 4b; został wskrzeszony z martwych: Dz 13, 30.33), ukazał się apostołom i innym uczniom (Dz 13, 31; 1 Kor 15, 5–8), został uwielbiony i wywyższony (Flp 2, 9)¹⁵.

Celem kerygmatu jest nawrócenie, odwrócenie się od bałwochwalstwa i pokuta, uznanie że sprawiedliwość i zbawienie otrzymuje się przez wiarę w Jezusa jako Mesjasza, przez przyjęcie Go jako swojego Pana i Zbawiciela, przez postępowanie zgodne z wolą Boga objawioną w Chrystusie¹⁶.

W tym celu aby człowiek przyjął osobiście Jezusa Chrystusa jako swojego Pana i Zbawcę oraz aby przyjął dar Ducha Świętego i rozpoczął w Nim nowe życie – Apostół Narodów pragnął¹⁷:

1. wzbudzić w słuchających pragnienie Boga; poprowadzić ich ku doświadczeniu Bożej miłości¹⁸;
2. ukazać prawdę, że człowiek nie doświadcza miłości Boga z powodu własnej grzeszności; zaprosić do uznania się grzesznikiem potrzebującym zbawienia¹⁹;
3. ogłosić Jezusa Chrystusa ukrzyżowanego, zmartwychwstałego i uwielbionego, jako Tego, który już za nas dokonał dzieła odkupienia i który pragnie nas zbawić²⁰;
4. wezwać do nawrócenia i przyjęcia Jezusa do swojego życia²¹;
5. zaprosić do przyjęcia mocy z wysoka, daru Ducha Świętego²²;
6. zachęcić do trwania we wspólnocie wiary, w Kościele Chrystusa²³.

Według nauczania Apostoła Narodów, człowiek, odpowiadający pozytywnie na zawarte w kerygmacie orędzie zbawcze, otrzymuje dar nowego życia, moc do tego, by podążać zgodnie z przykazaniami Bożymi. Dopiero *przyjęty* kerygmat uzasadnia i motywuje życie według Dekalogu, daje możliwość żyć według ośmiu błogosławieństw, otwiera przestrzeń życia moralnego ukazanego w nauczaniu Chrystusa. W ten sposób staje się człowiek „nowym stworzeniem” i nie chce wracać do grzechu: „Skoro umarliśmy dla grzechu, jakże moglibyśmy nadal w nim żyć?” (Rz 6, 2).

4. Kerygmat jako moc dająca siłę do zmiany sytuacji egzystencjalnej

Kerygmat apostołski miał na celu uobecnić pośród słuchających Królestwo Boże. Głoszenie Świętego Pawła było – podobnie jak Jezusowe głoszenie Królestwa – „mocą Bożą i mądrością Bożą” (por. 1 Kor 1, 24); sprawiało, że owa obecność Królestwa była realna i skuteczna²⁴. Działo się to dlatego, że Apostoł nie szedł do słuchających z mądrością ludzką²⁵, ale odzwierciedlał, kontynuował, przepowiadanie Jezusa, rozumiane i interpretowane w świetle Jego śmierci i zmartwychwstania. Święty Paweł głosił Chrystusa obecnego i działającego w dziejach człowieka. Tym co odróżniało Świętego Pawła od innych wędrownych nauczycieli, to fakt, że jego przepowiadaniu towarzyszył Duch Święty i Jego moc²⁶.

Niesienie Dobrej Nowiny o zbawieniu to wydarzenie, przez które Bóg za pośrednictwem głoszonego słowa spotyka człowieka. Odkupienie, które dokonało się przez Jezusa Chrystusa, staje się mocą Ducha Świętego obecne i owocne dla każdego kto wierzy. W wygłaszanym kerygmacie kryje się zatem *dynamis*. Nie zawsze objawia się to poprzez pojawienie się cudownych znaków (choć mogą one towarzyszyć), ale zawsze poprzez wspólnotowe świadectwo życia chrześcijan²⁷, poprzez trwanie w nawróceniu wyrażaną wzajemną służbą i miłością braterską.

W listach pawłowych można odnaleźć wiele formuł katechetycznych, które zależą od kerygmatu²⁸. Stanowią one jego kontynuację i świadczą, że człowiek po jego przyjęciu otrzymuje od Boga siłę, by móc żyć nowym życiem. W 1 Tes 1, 9–10 można przeczytać:

Ludzie sami opowiadają jak <...> zwróciliście się ku Bogu, odwracając się od bożków, aby służyć Bogu żywemu i prawdziwemu i oczekiwać z nieba Jego Syna, Jezusa wskrzeszonego z martwych. On nas wybawi od nadchodzącego gniewu.

Zmiana sytuacji egzystencjalnej człowieka przyjmującego kerygmat dotyczy nie tylko jego życia wewnętrznego, duchowego (przejście ze śmierci grzechowej do życia w Duchu

Świętym), ale również jego relacji zewnętrznych z innymi. Głoszona Ewangelia ma moc zmieniać niesprawiedliwe struktury rodzin, społeczeństw, narodów, ma moc zmieniać historię świata.

PRZYPISY

- ¹ Jankowski A. Kerygmat w Kościele Apostolskim. Nowotestamentowa teologia głoszenia Słowa Bożego. Częstochowa. 1989. S. 7. A. Paciorek podaje, że słowo *kerysso* (obwieszczać, ogłaszać) użyte jest w Biblii 61 razy (zob. Paciorek A. Kerygmat // Encyklopedia Katolicka. T. 8. Lublin. 2000. S. 1360).
- ² Paciorek A. Kerygmat. S. 1360.
- ³ Jankowski A. Kerygmat. S. 7–8.
- ⁴ Ibid.
- ⁵ Brzuszek B. Kerygmat. S. 1363.
- ⁶ Jezus Chrystus określa swoje słowa jako słowa które są „ducem i życiem” (J 6, 63); zob. Ciardi F. Słowo dające życie. Słowo, którym się żyje // Słowo życia. Symposium w Wyższym Śląskim Seminarium Duchownym / red. K. Lala. Katowice. 25–26 IX 2007. S. 31.
- ⁷ Paweł VI. Discorso alla parrocchia di S. Eusebio. 26 lutego 1967; cyt. za Ciardi F. Słowo dające życie. Słowo, którym się żyje. S. 31–32.
- ⁸ Zob. Dz 10, 42; 20, 15; Paciorek A. Kerygmat. S. 1361.
- ⁹ Drączkowski F. Kerygmat. S. 1363.
- ¹⁰ Nagórny J. Kerygmat. S. 1364.
- ¹¹ Trzeba wspomnieć, że chociaż niewielu egzegetów przypisuje Świętemu Pawłowi autorstwo *Listu do Efezjan*, mimo wszystko jest on zaliczany do *corpus paulinum*, zob. Langkammer H. Wprowadzenie do ksiąg Nowego Testamentu. Wydanie poszerzone. Wrocław. 1992⁴. S. 140.
- ¹² Np. pareneza *Listu do Tesaloniczan* zawarta w 4, 1 – 5, 22, gdzie Apostoł wzywa do nadziei, wzywa do gotowości na dzień przyjścia Pana, daje szczegółowe wskazówki dla chrześcijańskiego postępowania w gminie (zob. Langkammer H. Wprowadzenie do ksiąg Nowego Testamentu. S. 146).
- ¹³ W *Dziejach Apostolskich* można odnaleźć 19 miejsc zawierających kerygmat. Nie zawsze opisy są rozbudowane i czasami nie zawierają wszystkich komponentów. W swojej strukturze przypominają mowy prorockie, jednak co do treści zawierają następującą nowość: są uroczystym świadectwem, że Dobra Nowina jest już urzeczywistniona i Bóg wypełnił swój plan (zob. Jankowski A. Kerygmat. S. 8). A. Paciorek nazywa głoszenie prorockie kerygmatem starotestamentalnym. Zapowiada ono sąd Boży, nawołuje do pokuty i obwieszcza pokutującym eschatologię łaski Boga: Jł 1, 14; 2, 1; 4, 9; Jon 1, 2; 3, 2.4.5 (Paciorek A. Kerygmat. S. 1360).
- ¹⁴ Paciorek A. Kerygmat. S. 1361.
- ¹⁵ Ibid.
- ¹⁶ Ibid.
- ¹⁷ Por. Prado Flores J. H. Jak ewangelizować ochrzczonych. Łódź. 1993. S. 85; por. Kudasiwicz J., Zuberbier A. Kerygmat // Słownik teologiczny / red. A. Zuberbier. Katowice. 1998. S. 237; por. Mollat D. Évangile // Dictionnaire de Spiritualité. Ascétique et Mystique. Doctrine et Histoire. IV / red. M. Viller al. Paris. 1961. S. 1753–1761 («La Bonne Nouvelle dans S. Paul»).
- ¹⁸ Np. Rz 8, 37: „A w tym wszystkim odnosimy wielkie zwycięstw dzięki Temu, który nas umiłował”; por. Rz 8, 39; 9, 18.
- ¹⁹ Np. Rz 7, 19: „Nie czynię bowiem dobra, którego chcę, ale czynię zło, którego nie chcę”; por. Rz 7, 24: „Jestem nieszczęsnym człowiekiem! Kto mnie wyzwoli z ciała śmierci?”
- ²⁰ Np. Rz 5, 17: „I jeśli przez upadek jednego człowieka, z jego powodu zapanowała śmierć, to tym bardziej ci, którzy dostąpili ogromu łaski i daru usprawiedliwienia, zapanują jako żyjący, dzięki jednemu, Jezusowi Chrystusowi”; Rz 5, 20: „Gdzie natomiast rozpowszechnił się grzech, tam pojawiła się jeszcze obfitsza łaska”; por. 1 Kor 1, 23–24: „my głosimy Chrystusa ukrzyżowanego. On

jest dla Żydów powodem upadku, a dla pogan głupstwem, jednakże dla powołanych, tak Żydów, jak i Greków, jest Chrystusem – mocą i mądrością Bożą”.

- ²¹ Zob. Rz 10, 9: „Bo jeśli wyznasz ustami, że Jezus jest Panem, i uwierzysz w sercu, że Bóg wskrzesił Go z martwych, będziesz zbawiony”; a także np. Rz 10, 13; 13, 14.
- ²² Np. Rz 8, 14–15: „Ci, których prowadzi Duch Boży, są synami Bożymi. Nie przyjęliście przecież Ducha niewoli, aby trwać w lęku, ale przyjęliście Ducha, który czyni was dziećmi. W Nim wołamy: Abba, Ojczel!”; por. 1 Kor 12, 3.
- ²³ Np. Rz 12, 4–5: „Bo podobnie jak liczne są części jednego ciała, a każda z nich spełnia inne zadanie, tak też i my liczni stanowimy jedno ciało w Chrystusie, będąc dla siebie nawzajem częściami.”
- ²⁴ Por. *Paciorek A.* Kerygmat. S. 1361.
- ²⁵ Por. 1 Kor 2, 13: „Nie głosimy tego uczonymi słowami ludzkiej mądrości, ale dzięki pouczeniom Ducha, przedstawiamy sprawy duchowe tym, którzy są z Ducha.”
- ²⁶ Por. *Paciorek A.* Kerygmat. S. 1361.
- ²⁷ Ibid.
- ²⁸ Zob. *Jankowski A.* Kerygmat. S. 106–113.

Dr. Jan Krzysztof Miczyński

Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II